

LANCZKOR GÁBOR

Az új naptár

(REGÉNYRÉSZLET)

Az ábrahámhegyi strandon. Erős délkeleti szél. Haragosszürkén döng ki a Balaton a fagyott szűzhóra. A parti kőtömbökön a szemünk láttára vastagszik a jég. Stilizált esetlenséggel lebegnek a sirályok a homokfövény fölött, mintha zsinóron mozgatnák őket. Közvetlenül a kerítés mellett ömlik a tóba a Burnót-patak, a henyei *séd*. Mint a balatoni strandok nagy része, ez a szárazabb szakasz is a közeli falu marhatatója lehetett a kiterjedt nádasokkal szegélyezett mocsaras tóparton.

Reggelre ónos eső, félcentis-centis jégréteg mindenén. A szellőkésekre vészjóslóan recsegnek-ropognak a fák ágai.

Különleges öröm ért ma délután, amikor a chilei születésű Bolañónál találtam egy verset, amelyben a Balaton szerepel. *Resurrección*, vagyis *Föltámadás* a címe. Lefordítottam.

*Úgy lép be a költészet az álomba,
mint bűvár a tóba.
Költészet, bátrabb bárkinél,
belép és belemerül
mint ólom
a tóba, mely vég nélküli, mint Loch Ness,
vagy örvénylő és tragikus, mint a Balaton.
Figyeld a mélyből:
egy bűvár
ártatlan
az akarat tollazatába
burkolózva.
Úgy lép be a költészet az álomba,
mint egy halott bűvár
istenszemekbe.*

Kora reggel sűrű köd; a szomszédos parókia kertjében a borostyánnal benőtt agg nyárfák olyannak tűnnek, akár egy absztrakt expresszionista festmény. A kép méretét a vászon, illetve a feszítőkeret határai adják, nem a megjelenített valóságos lát-

vány. Opálos fehérek, tompa fényű feketék. Három hosszúkás tömb, köztük ágbogas kötések. Mintha egyetlen szemem volna csak; a köd finom raszterén tökéletesen sík-érzetű a kép, amelyben én is benne állok; a részeként, de láthatatlanul.

Balatonhenye református negyedében lakunk. A telkünk délnyugati sarkába beékelődik a harangozó szerény méretű házacskája, míg a főutcára vezető köz túloldalán a későbarokk parókia áll a hozzá tartozó kiterjedt kerttel. A főutcai fronton van a református iskola épülete és az első világháború előtt emelt téglatemplom, mely azóta, hogy először láttam, az urbinói templomokra emlékeztet. Olasz mesterek munkája, ami – protestáns megbízókról lévén szó – némileg szokatlannak tűnik. Az iskolával átellenben, a köz innenső oldalán áll a tanító háza. A parókiát, a harangozó és a tanító házát a református egyház a nyolcvanas években árusította ki. A protestáns istentiszteleteket mostanság az iskolában tartják; a templom túl nagy a maroknyi hívőnek.

Saját katolikus plébánosa a török idők, illetve a reformáció óta nincs a falunak; a szomszédos Köveskálról járt és jár át az atya misézni.

Füreden. A gyógyító forrás köré, a lejtős partoldalra komponált kétszáz éves városremekművet a közelmúltban megszabadították a csúf betonépítményektől, amik a Balatonra nyíló széles utcatorkolat és a Balaton közé ékelődtek; majd újraturkolták, mindenestül restaurálták. Mintha a legeslegutolsó pillanatban épült volna meg a vízparti Füred az elegánsan klasszicizáló villákkal és középületekkel, amelyek köszönő viszonyban sincsenek az időben rákövetkező, századforduló nagykörűi eklektika zagyvaságával. Az újdonat utcaszerkezet is harmonikus elgondolást mutat, változó telekméretekkel, a gyógyforrás közelébe, a szélre kitolt nagyobb épület-tömbökkel, a gombként középre varrt kerektemplommal. Nagy hiba, hogy a huszadik században teljesen összeépült a reformkori üdülőtelep és az északabbra, a szőlők közelébe települt ősi városmag. Mint egy várfal, úgy övezi a 71-es főút a fürdővárost.

A Balaton-felvidék legnagyobb költője Kisfaludy Sándor. Mintha nem talált volna még szinkronhangjára a táj.

Az enyhe időben száraz diófagallyakkal fűtök; sűrű a füstjük, illatos.

Harminchárom éves lettem.

Szakadó eső éjjelente; délelőtt kilenc-tízre eláll, aztán éjfél után újból megered.

A fatároló mellett szanaszét túrták a giliszták a nyirkos, mohás talajt.

Az álmodtam az éjjel, szorosan K.-hoz simulva, hogy *looper* vagyok. Nemrég vásároltam a gitárjaimhoz egy *loop station* pedált, amely az eljátszott zenei frázist a vég-

telenségig, a saját élettartamának végtelenségéig képes ismételni. Én K. meztelenségét rögzítettem, alapul minden további szólam alá.

Épp egy keménytojást törtem föl a konyhában, míg ő a tetőtérben Johann Sebastian Bach fuvolapartitáját gyakorolta. Az az érzésem támadt, hogy torz tükörképe egymásnak a két cselekvés, de úgy torz, akár egy szépen gerjedő elektromos gitár.

Hirtelen felindulásból Barcelonába utaztunk tegnap a feleségemmel és a kislánnyal.

Egyszeriben ráébredtem, mennyire túlzóan intim dolog számomra egy komoly, ismeretlen külföldi városba utazni. Sokkalta intimebb annál, hogy bárkivel megoszam. Erre lett megoldás a család.

Riasztónak tűnt Ferihegyen a csupa-műkő, csupa-üveg reptéri csarnokba toppanva az a rengeteg jól öltözött ember.

Az óvárosban mindenütt zászlók, erkélyeken, ablakokban, kirakatokban, standokon. A sárga-piros sávok mellett sok helyütt ott lóg a sárga-piros sávok a háromszögbe írt csillaggal kiegészítve; ha egyszer sikerül, ez lesz a független katalán állam zászlaja. Innen nézve különösen elszomorító a magyar nemzeti jelképek, egyáltalán, a *nemzeti* jelző kisajátítása a dohszagú, sovén hazai konzervativizmus részéről. Az pedig még inkább, hogy a baloldalinak nevezett korrupt és impotens csapat, amely a be sem ismert történelmi bűnök után mostanra végképp fényévnyi távolságra került bármiféle társadalmi és kulturális progressziótól, mindezt finnyásan hagyja, kísérletet sem tesz rá, hogy visszavegye őket az *egész nemzet* számára. Az, hogy a második világháborúban zsidókat öltek a fehér-piros sávok, történelmi magyar zászló alatt, jóvátehetetlen; az viszont, hogy a politikai korrektséget folyamatosan túlkompensáló idióták az erre adott válaszként úgy, ahogy van, odadozták az Árpád-sávot a neonáciknak, már csak a legitimáló gesztus okán is megbocsáthatatlan.

Éjjel erős szél támad, döngeti a rosszul záró régi, magas erkélyajtót. A szemközti háztömbön túl az eltüntetett régi kikötő, a *Port Vell* parti sétánya, majd a mesterséges öböl, és a nyílt tenger.

A lepusztult régi dokkokat és raktárakat a '92-es olimpia előtt egészében elbontották, de itt a szűk utcákban a mocskok, meg a szabadság- és fenyegetettségérzet elegyével megmaradt valami ösztönszerű lenyomata a korábbi évszázados állapotoknak. A kézfej inai még mozgatná a levágott ujjakat.

Autonómiámat kivívtam, a függetlenségemért folyamatosan küzdök.

Az, hogy Homérosz a tengert borszínűnek mondja, sokkal inkább tűnik a számomra valamiféle ravaszul sűrített szinesztéziás vízióknak, semmint egyszerű – bár legendássá lett – költői jelzőnek.

Gaudí Sagrada Famíliaja csak azért nem kelt bennem csalódást, mert semmi jóra nem számítok előzetesen. Az óriási Eixample-negyed, az óvároshoz a tizenkilencedik század végén hozzátoldott *Kiterjesztés* már utcaszerkezetében röntgenképszerűen mutatja az első világháború előtti *modernisme* mozgalom nagyratörő, ugyanakkor különlegesen naiv szellemét. A tervezők hatsávós és négysávós sugárutakból alkottak szabályos hálót, a metszéspontokban oktagonális kiteresedéseket hagyva. Ezekon a pontokon ma hosszú percekig kell várakozni a gyalogátkelőhelyen a zöld jelzésre. A huszonegyedik század infernális autóforgalmával nem számoltak, nem is számolhattak. A Gran Vián nyoma sincs a villamosnak, amely Gaudí elütötte. Ott van helyette a föld alatt a metró. A nagy bérházak egyenletes nagypolgári építészeti minőséget képviselnek. Gaudí két excentrikus munkája, a Casa Milà és a Casa Batlló (mindkettő előtt kigyózó sorok) épp az excentrikussága miatt ugrik ki közülük. Lehetetlen vállalkás csupa Champs Elysee-ből vagy Andrassy útból összerakni egy várost. Alternatívának persze ott volt a középkori utcák leárnyékolt bűze. A Sagrada Família, amely egy teljes mezőt foglal el az új utcák négyzetrácsában, jelenlegi állapotában (ha valóban elkészül a kétezer-húszas évek közepére, úgy középső tornyával a világ legmagasabb temploma lesz) számomra leginkább egy torzan katolikus világkép sikerületlen manifesztumának tűnik. A neogótika zaccából épült homokvár. A tornyokon aranyozott *Sanctus* felirat kanyarog a magasba; giccs a köbön. Ne fogjunk mindent a tervező-mesterre: a déli homlokzat szoborcsoportját, ezt a tragikomikus cyber-passiót már nem hagyhatta jóvá. Jelen kontextusában a bő évszázados projekt fő problémája nem is az az esztétikai súlytalanság, amely a félkész templomot a dilemmákkal kísért építési folyamat okán a huszadik századi művészettörténet egyik címlapsztárjává tette, hanem a levegőben maradt kérdés, miszerint a naptejszagú turisztatómegek és a hívek fölborult aránya végső soron mivé avatja ezt a roppant kő- és vasbetontömeget.

Nagy megkönnyebbülés Mies van der Rohe *pavellójában*. Ez a minimalista épület olyan finom akkordmenetet és tisztán szakrális összhangzatokat mutat, amikről Gaudí vulgáris templomának halvány sejtelme sincsen.

Kirándulás Sitgesbe; a városka Barcelonától délre fekszik. Karneválra készülődnek. Sitges félhivatalos nyári fővárosa a melegeknek a katalán tengerparton. Egész más tónusban, mint az indiai poszthippi-helyeken, de itt is érezhető a levegőben valamiféle *hipszer* szabadosság, ami láthatóan elkeserítőleg hat az idősebb sitgesiekre. Az egyik sziklás öbölben meztelenül fürdök a jéghideg tengerben, aztán elfekszem a langyos fövényen.

Késő este ér be Ferihegyre a repülőgép. A tömény örökzöldek után másnap reggel radikálisan hatnak Dunaharaszttiban a kopár fák.

A Hegyestű déli oldalán már virágzik a barack és a mandula. A Fekete-hegyen is.